

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

УДК 343.1

Дмитро Володимирович ШВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук, доцент,
ректор Харківського національного
університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1999-9956>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ТА ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розпочатий в Україні курс євроінтеграції вимагає реформування різних сфер діяльності нашої держави. Найважливішими реформами є реформи органів, що здійснюють правоохоронну функцію та забезпечують правосуддя, а також реформа кримінального процесу взагалі. Важливим кроком на шляху такого реформування було ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу України. Однак, крім спроби демократизації вітчизняного кримінального процесу, його поспішне прийняття принесло ще низку проблем для реалізації швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду кримінального провадження, які потребують нагального вирішення.

Неабияке значення на шляху до раціонального й обдуманого вирішення проблем кримінального процесу є спільний їх аналіз і дослідження практичними працівниками та науковцями на різних заходах наукового характеру, одним з яких є наша конференція. Крім того, залучення до обговорення представників різних правоохоронних і судових органів, а також науковців дасть можливість як знайти найоптимальніші шляхи вирішення теоретичних питань реформування, так і практично реалізувати їх під час досудового розслідування.

У першу чергу вважаємо за необхідне окреслити окремі актуальні проблеми процесуального забезпечення кримінального

провадження. Так, потребує усунення проблема перевантаження органів досудового розслідування надмірною кількістю матеріалів кримінальних проваджень, що пов'язано з унесенням до Єдиного реєстру досудових розслідувань фактично будь-яких заяв і повідомлень, навіть тих, які не містять ознак кримінального правопорушення. Результатом цього є наявність в одного слідчого сотень проваджень, розслідувати які своєчасно та якісно він явно не в змозі. Отже, є потреба в запровадження інституту проведення дослідчої перевірки заяв і повідомлень. Також попереду значна робота з організації впровадження у практику інституту кримінальних проступків, що значно розвантажить слідчих і зменшить процесуальні витрати, дасть можливість залучити працівників інших служб і підрозділів Національної поліції України до правозастосовної діяльності. Доцільність та ефективність цього підтверджується багаторічним попереднім досвідом слідчих та оперативних підрозділів.

Іншою актуальною процесуальною проблемою досудового розслідування є надання слідчим реальних можливостей у здійсненні профілактичної діяльності під час ведення кримінальних проваджень, оскільки в державі відсутній закон «Про профілактику злочинів». Обов'язок з виконання такої діяльності за результатами розслідування законодавчо ні за ким не закріплений, при цьому саме слідчий має можливості встановити реальні причини й умови, що сприяли вчиненню конкретних злочинів, і своєчасно звернутися з поданням із пропозиціями до керівників, від яких залежить ужиття заходів щодо реагування на них та усунення причин і умов.

Однією з актуальних проблем криміналістики на сьогодні є виявлення слідів біологічного походження, проведення їх молекулярно-генетичних досліджень і використання в доказуванні обставин кримінального провадження. Зокрема, ДНК-аналіз має важливе значення для вирішення завдань з ідентифікації людей за слідами біологічного походження, встановлення особи невідомих трупів, родинних зв'язків і біологічного батьківства. Можливості судової молекулярно-генетичної експертизи використовуються для вирішення завдань кримінального судочинства у провадженнях про тяжкі злочини, зокрема вбивства, зґвалтування, розбої, терористичні акти тощо. Тому постійний розвиток і вдосконалення ДНК-аналізу в діяльності з розкриття та розслідування злочинів є запорукою підвищення рівня протидії злочинності.

Застосування сучасних методів дослідження надає органам правопорядку значних можливостей для пошуку злочинців, збирання та

використання доказів під час досудового розслідування і судового розгляду. Проте багато питань потребують належного законодавчого регулювання, оскільки збирання зразків, використання відомостей з відповідних баз даних має відбуватися з неухильним дотриманням прав і свобод людини. Обговорення цих проблем і відповідне вдосконалення нормативно-правової бази також є вкрай важливим і своєчасним.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наука та практика повинні тісно взаємодіяти з метою найбільш раціонального і законного вирішення проблем, які виникають під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Така взаємодія може забезпечуватися як спільним обговоренням проблем науки і практики кримінального процесу та криміналістики під час наукових заходів, так і активним залученням до наукових розробок практичних працівників як експертів або рецензентів. Окрім того, напрацьовані під час наукових обговорень шляхи вирішення актуальних проблем кримінального процесу та криміналістики мають використовуватися під час підготовки курсантів і студентів юридичних вишів, а також професійної підготовки правоохоронців.

Одержано 05.10.2019